

Z DRUGO STOTNIJO SLOVENSKEGA PLANINSKEGA POLKA V BORBI ZA KOROTAN

(Ob štiridesetletnici)

JURIJ MUSIČ

Po imenovanju za poveljnika 2. stotnije Slovenskega planinskega polka sem se začel februarja 1919. leta javil pri njegovem poveljstvu v Pliberku. Polk je takrat s svojimi prednjimi stražami ščitil desno obalo Drave od mostišča nad Sp. Dravogradom do približno Dražje vesi, se pravi, ta del demarkacijske črte, kajti po nesrečnih bojih pri Šent Jakobu, Rožeku in Borovljah je bila zaključena nekakšna vrsta premirja s koroško deželno vlado. Ti boji so seveda zelo neugodno vplivali na duha našega vojaštva kakor tudi na nestalno in zastrašeno prebivalstvo tostran demarkacijske črte.

Iz polkovnega poveljstva sem šel nato v štab 1. bataljona, ki je bil tedaj v Dobu, in sem se javil pri poveljniku tega bataljona stotniku Nejedlem. Bila je zelo huda zima z visokim snegom in ostrim mrazom. V Dobu sem se zadržal nekaj dni, da bi dodobra spoznal situacijo na bataljonskem sektorju, nato sem krenil v Libeliče, kjer je bilo poveljstvo moje 2. stotnije. Stotnija je ščitila del demarkacijske črte od Libeliške gore do Žvabeka, a rezerva je bila v Libeličah in na Suih. Po prihodu v Libeliče sem si zastavil kot poglobitveno nalogo, da okrepiam samozavest svojih fantov, pri čemer sta mi bila v pomoč dva odlična rezervna častnika, Pertot in Makovec. Kljub premirju so patrulje Volkswehra pogostokrat s streljanjem vznemirjale naše postojanke, pa tudi sovražno topništvo se je od časa do časa oglašalo. Naša slovenska uprava se je bila v tem sektorju takrat že povsem utrdila, pa tudi v samih Libeličah je že bilo nekaj uradnikov s Kranjskega in Štajerskega. Domače prebivalstvo je bilo neopredeljeno, največ iz strahu pred maščevanjem Nemcev, če bi se le-ti teh krajev ponovno polastili.

Ko sem se zadnje dni avgusta vrnil z dopusta v Libeliče, sem našel povsem spremenjene razmere. Naše poveljstvo se je bilo namreč odločilo, da prehiti Nemce, ki so se mrzlično pripravljali na ofenzivo, z lastnim napadom na njihove postojanke. Naše napredovanje se je uspešno pričelo 29. aprila, a so Nemci že naslednjega dne prešli v protinapad; razbili so našo posadko v velikovškem mostišču, nato pa začeli z ofenzivo tudi južno od Drave ter od Apač ogrozili našo komunikacijo Velikovec—Jezersko. Prišel se je naš splošni umik na štajersko in

kranjsko mejo, ki se je pri nekaterih naših oddelkih na žalost spremenil v pravi beg. Disciplina in duh sta v splošnem tako zelo padla, da bi mogli Nemci takrat brez večjih ovir napredovati tudi preko koroške meje, če bi to hoteli. Niso mi znani operativni in taktični vzroki tega poraza, vendar jih je treba iskati ne le v pomanjkanju volje do skrajne požrtvovalnosti, marveč tudi v slabem vodstvu pri Velikovcu in nezadostni prizadevnosti nekaterih naših častnikov, da bi utrdili samozavest in borbeni duh naše mlade slovenske vojske.

V Libeliče sem se vrnil 28. aprila ravno po pogrebu štabnega narednika Rakovca, ki je padel, zadet od sovražne granate, na pragu stotnijskega poveljstva. V bojih naslednjih dni so Nemci pobili in zverinsko masakrirali nekaj borcev iz voda, ki je bil poslan, da okrepi obrambo naših postojank pri Sv. Lovrencu. Po višjem povelju sem v prvih majskih dneh začel z umikom v smeri Sp. Dravograd—Muta—Brezno ter imel pred Črnečami spopad s sovražnikovim prednjim oddelkom, ki pa smo ga z ognjem iz strojnic zavrnil. Ko smo dospeli po napornem maršu v popolnem redu v Brezno, je moje stotnijo prevzel bataljon karlovškega polka, ki je bil tja poslan zaradi zaščite ogroženega Maribora. Ne da bi nam privoščil nadvse potrebni odmor, mi je odločni poveljnik tega bataljona ukazal, naj s svojo stotnijo ponovno zavzamem Muto in Vuzenico. Stavil sem stotnijo v pokret in krenil z njo proti meji. Nekaj sto metrov pred Muto nas je sprejel sovražnik z močnim ognjem. Ob tej priliki je tik zraven mene junaško padel smrtno

Pogled na Rožno dolino s Karavankami

zadeti narednik Glad. Sovražnika, ki je branil pokopališče ob cerkvi — kasneje smo zvedeli, da so to bili oboroženi graški visokošolci — smo v naskoku vrgli iz njegove postojanke in zavzeli takoj zatem tudi sámo Muto in se zavarovali s prednjimi stražami zahodno od črte Muta—Vuzenica. Takoj po zavzetju Mute je prispel tudi bataljon karlovskega polka, ki je od moje stotnije prevzel zaščito meje. Moja stotnija pa je bila čez nekaj dni prepeljana po železnici preko Maribora in Celja v sklop našega polka v Slovenj Gradec. V žalostnem splošnem umiku je 2. stotnija častno izpolnila svojo nalogo in obvarovala sicer z občutnimi izgubami ugled našega, slovenskega orožja.

Čeprav naš polk pri umiku ni bil posebno prizadet, niti ni imel v celem večjih izgub, je bilo vendarle razpoloženje dokaj slabo in je prevladovala splošna pobitost. V Slovenjem Gradcu so se zbirali deli polka, ki so se v raznih smereh umikali s frontnih položajev. Spominjam se, da sem s svojo stotnijo prispel med poslednjimi, saj pa sem tudi napravil velik ovinek in bil zadržan zaradi zavzetja Mute. Po komaj dvodnevem počitku v Slovenjem Gradcu je polkovno poveljstvo poslalo mojo stotnijo na staro štajersko-koroško mejo in mi odredilo za obrambo odsek: k. 860 m—Bardnik—Otiški vrh—Sv. Janž—Vričl (513 m) na važni smeri Slovenj Gradec—Sp. Dravograd. Za poveljniško mesto sem si izbral župnišče pri Sv. Petru, kjer je bila tudi moja rezerva. Položaj je bil seveda preširok za mojo stotnijo, razen tega pa so znatne višinske razlike oteževale hitro premikanje oddelkov in nasploh organizacijo celotne obrambe. Pred našim položajem se je dvigal dominantni Buhenštajn, ki je v zvezi s Sv. Križem grozeče zapiral pristop k mostovom pri Spodnjem Dravogradu oziroma je sovražniku nu-

Pogled na Velikovec

Poročnik Pertot s svojim vodom pri Rajneku (julij 1919)

dil zelo ugoden izhodiščni položaj za napad na moj odsek. Vendar do tega ni več prišlo, ker je bilo 18. maja v Beogradu odločeno, da se podvzame velikopotezna ofenziva in da se Nemci vržejo za našo narodnostno mejo.

Za to pomembno ofenzivno akcijo je Slovenski planinski polk postal desna napadalna kolona Koroškega odreda, ki je imel nalogo, da v splošni smeri čez Guštanj, Pliberk in Lipico prodira proti Velikovec. 2. stotnija je bila skupaj s 5. in tehnično stotnijo v sestavu napadalne grupe podpolkovnika Todorovića; imela je nalogo, da zavzame s položaja k. 860—Otiški vrh—Vričl—Sv. Neža, skupaj z desnim krilom Labotskega odreda Spodnji Dravograd ter da v nadaljnjem prodiranju ščiti desni bok odreda, tesno sodelujoč pri tem z Labotskim odredom (mariborskim polkom). Pričetek te ofenzivne akcije je bil določen za 28. maj. Sovražnikova moč v Sp. Dravogradu in njegovem mostišču je bila ocenjena s približno dvema bataljonoma in 2—3 baterijami, kar pa se je kasneje izkazalo za pretirano, posebno v pogledu sovražnikove pehote. Za to akcijo je bila stotnija dópolisnjena z rezervisti in manjkajočo opremo. S poveljnikom levokrilne stotnije Labotskega odreda, ki je moral napasti od Sv. Magdalene po grebenu Buhenštajna k Sp. Dravogradu, sem se sporazumel glede potrebnega sodelovanja pri napadu na Dravograd. Taktično težišče je seveda bilo v samem začetku pri tej stotniji, ki je bila na grebenu Buhenštajna, medtem ko je bil le-ta z naše južne strani ic težko dostopen. Dogovorili smo se, da napade sovražnika najprej ta stotnija, ki naj na ta način omogoči frontalni napad moji

Pohod oddelka slovenskega planinskega polka proti Velikovcu

stotniji čez strmi greben Buhenštajna k Sp. Dravogradu. Gledali smo z velikim zaupanjem v uspeh naše akcije, posebno še, ker smo računali z izdatno pomočjo topništva (4 baterije), postavljenega za našo napadalno skupino, a vedeli smo tudi, da sta red in disciplina pri sovražniku sumljive vrednosti. Prvič po osvoboditvi so bile v našem sestavu tudi srbske čete, kar je seveda pozitivno vplivalo na borbeno razpoloženje naših borcev. Poveljnik Koroškega odreda je bil generalštabni polkovnik Ljubomir Marić, ki ga je poslala srbska vrhovna komanda, da poveljuje odredu v odrejeni ofenzivi.

Zmagoslavna ofenziva se je pričela točno po vnaprej določenem načrtu 28. maja zjutraj. V napadnem sektorju Koroškega odreda je desna napadalna skupina podpolkovnika Todorovića imela tega dne največji uspeh. Levokrilna skupina mariborskega polka je s svojim prodiranjem po grebenu Buhenštajna utrla pot moji stotniji, ki je potem v neprestanem prodiranju osvojila najprej linijo Gradišnik — k. 511, a zatem je prebredla Mežo in zavzela k. 526, kjer jo je zatekla noč. Sovražnik je nudil slab odpor in nam je na opuščeni postojankah prepuštil nekaj strojnic, 3 topove in obilico municije. Naša napadalna skupina ni s tem dosegla le taktičnega, temveč tudi velikega strateškega uspeha, ker je osvojila važno železniško križišče Dravograd in preprečila uničenje tamkajšnjih mostov, ki so kasneje v teku ofenzive odigrali važno vlogo.

Srednja in leva napadalna grupa desne kolone (stotnika Rojnik in Nejedly) sta do mraka osvojili Kotlje, a leva kolona je dosegla črto: Jankovec—Vel. Glava—Peca.

Naša desna napadalna grupa je v nespremenjenem sestavu prodirala naslednji dan (29. maja) čez Libeliče ter je zavzela položaj Potoče—Dobrava, s katerega je imela

nalogo, da pomaga mariborskemu polku (Labotskemu odredu), ki je bil v prodiranju po levi obali Drave zaustavljen zaradi močnega sovražnikovega odpora iz linije: Labot—Magdalenska gora.

30. in 31. maja je naša napadalna grupa na istem položaju s strojnicami in topništvom uspešno pomagala pri osvajanju Labota in Kasparštajna, a 1. junija je prodirala po desni obali Drave v smeri Lipice, držeča zvezo s kolono, ki je prodirala po levi obali Drave v smeri Rude. Ob tej priliki moram tudi omeniti splošno operativno situacijo v napadnem sektorju Labotskega in Koroškega odreda. 30. maja sta obe napadalni koloni Koroškega odreda (brez naše desne napadalne grupe) dospeli do desne obale Drave na sektorju Lipica—Velikovec, a nista mogli onemogočiti sovražniku poškodovanje mostu pri Velikovcu. Tako sta bili zadržani v svojem zmagovitem prodiranju, za forsiranje Drave pa ni bilo na razpolago dovolj mostovnega materiala niti ni bil obstoječi material takoj na mestu. Da ne bi prišlo do zastoja v ofenzivi, se je poveljstvo dravske divizije odločilo, da spremeni operacijsko smer Koroškega odreda ter da se njegov večji del (Celjski in Ljubljanski polk ter en bataljon Slovenskega planinskega polka) prepelje 1. junija z železnico od Pliberka

Gradnja mostu čez Krko (julij 1919)

Pogreb padlega podčastnika v Vovbrah

čez Spodnji Dravograd v Labot zaradi okrepitve Labotskega odreda in prenosa težišča operacije na levo obalo Drave. Na osem bataljonov in 28 topov okrepljena skupina je imela potem nalogo, da zlomi tamkajšnji sovražnikov odpor ter da prodira po levi obali Drave k Velikovcu, ki so ga naše čete bile ponovno zasedle 3. junija.

Medtem ko so glavne operacije potekale na levi obali Drave, pa je bila naša desna napadalna grupa 2. junija razformirana in vrnjena v sestav polka, ki je do večera tega dne forsiral Dravo pri Lipici. S tem je bil že tega dne zvečer ves Koroški odred osredotočen na levem bregu Drave pred Velikovcem. V nadaljnjem poteku ofenzive Koroškega odreda proti Celovcu je bila 2. stotnija v sestavu svojega 1. bataljona zadržana kot rezerva do 5. junija v Lindenhofu, medtem ko je bil bataljon z drugimi deli polka premaknjen v rajon Šmarjeta—Trušnje. Deli Koroškega in Jezerskega odreda so 6. junija vkorakali v Celovec ter dosegli linijo: Djekše — Št. Urh (1225) — Mostič — k. 1076 — Steinbruch Kogel (1074) — Šentlenska gora (1058) — Lehner Berg (977) — Šenturška gora (1015) — Št. Peter — Pričiče (v občini Poreče, na severni obali Vrbskega jezera) — deli Ljubeljskega odreda pa so dosegli južno obalo Vrbskega jezera zahodno od črte Otok — Rožek — Petelin (807) — Spod. Borovlje — Kepa (2144). Ljubljanski pešpolk in 3. ba-

taljon Slovenskega planinskega polka so obvladali do večera tega dne zgodovinsko Gosposvetsko polje in Krnski grad. S tem so naše zmagovite čete na jugovzhodnem Koroškem dosegle našo severno narodnostno mejo. Popoldne tega dne je bilo zaključeno premirje z Avstrijo in zaustavljena nadaljnja ofenziva.

Ko so se naše čete približevale Celovcu in Gosposvetskemu polju, se je tudi že pričela za nas neugodna dejavnost antantne komisije, ki se je v teh dneh formirala v Celovcu. Po njenem nalogu so italijanske čete zasedle železniško progo Beljak—Št. Vid na Glini, kar je imelo za posledico prvo za nas neugodno korekcijo demarkacijske črte, ki je bila 19. junija pomaknjena nazaj na linijo: Steinbruch Kogel (1074) — k. 640 — Timenica — Gosposvetska gora (724), tako da smo morali zaradi te korekcije že takrat zapustiti Gosposvetsko polje. Kasneje smo morali demarkacijsko črto premestiti še celó za Krko, da ne govorim o omejitvah pri zavzetju Celovca, ki je smel biti zaseden po naših četah le simbolično.

Konec junija sem prevzel s svojo stotnijo zaščito demarkacijske črte ob Krki, najprej odsek Tratenbauer—Rajnek—Ričja ves (julij-avgust), potem pa odsek severno in južno od Brega (Rain), ki je zapiral glavno cesto Velikovec—Celovec. Na tej postojanki sem potem zapustil stotnijo decembra 1919. leta zaradi premestitve k dravskemu pešpolku v Ljubljano. Tudi na teh važnih postojankah so borci moje stotnije opravljali naporno stražarsko službo z največjim požrtvovanjem in z vzorno disciplino.

Ob štiridesetletnici teh pomembnih dogodkov se z največjo pieteto spominjam tistih slovenskih vojakov, podčastnikov in častnikov, ki so zaman darovali svoje življenje za osvoboditev naše pradedovske zemlje in za sužnjenih bratov po hribih in dolinah našega nesrečnega Korotana. Naj jim bo večna slava!

